

ЗАПОРІЗЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

**ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
м.ЗАПОРІЖЖЯ НА 2021 РІК**

м.Запоріжжя 2020

2
ЗМІСТ ЗВІТУ

Вступ	3
1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік, її зв'язок з іншими документами державного планування	4
2. Характеристика поточного стану довкілля м.Запоріжжя, в тому числі здоров'я населення	5
3. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Програми	14
4. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення від реалізації Програми	15
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення	19
6. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми	20
7. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив	21
8. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, в тому числі для здоров'я населення	21
9. Резюме нетехнічного характеру інформації	22

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань у процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

СЕО - це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовці планів і програм для забезпечення збалансованого (сталого) розвитку.

В Україні створено передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки.

Складання Звіту про стратегічну екологічну оцінку проекту Програми економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік виконувалося з урахуванням Методичних рекомендацій із здійснення СЕО документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296, зі змінами, внесеними наказом від 18.07.2019 №260.

1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік, її зв'язок з іншими документами державного планування

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Програма економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя (далі - Програма) підлягає проведенню стратегічної екологічної оцінки (далі - СЕО).

Програма є документом державного планування місцевого рівня.

Програма розроблена на короткостроковий період та є плановим документом реалізації Стратегії розвитку м.Запоріжжя до 2028 року.

Одним з інструментів забезпечення збалансованості Програми стало застосування в процесі її розроблення стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Основна мета Програми економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік - реалізація комплексної системи заходів, спрямованих на безпечні умови для економічного та інвестиційного розвитку міста, збереження робочих місць та добробут населення в умовах поширення коронавірусної хвороби (COVID-19).

На 2021 рік визначено наступні пріоритетні напрямки розвитку:

- створення умов для запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у місті;
- створення умов для високої якості життя;
- створення умов для підприємництва та креативної економіки;
- створення умов для зручної, безпечної та креативної урбаністики;
- створення умов для покращання довкілля та ресурсозбереження.

Програму розроблено з урахуванням завдань та положень інших документів державного планування, а саме:

- Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Запорізької обласної ради від 12.12.2019 №134;
- Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року, затвердженого рішенням Запорізької обласної ради від 12.12.2019 №134;
- Стратегії розвитку м.Запоріжжя до 2028 року, затвердженої рішенням Запорізької міської ради від 20.12.2017 №57.
- Основних прогностичних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2021 рік, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 №671;
- Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 534).

Заходи Програми формуються з урахуванням завдань інших цільових та галузевих міських програм.

Серед проєктів/заходів, передбачених Програмою можуть бути проєкти, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про

впровадження планової діяльності. Для таких проєктів має бути здійснена процедура оцінки впливу на довкілля.

2. Характеристика поточного стану довкілля м.Запоріжжя, у тому числі здоров'я населення

Для підготовки даного розділу використовувалися дані Головного управління статистики у Запорозькій області, Запорозького обласного центру з гідрометеорології, Державної установи «Запорозький обласний лабораторний центр МОЗ України», Міжррегіонального офісу захисних масивів дніпровських водосховищ, департаменту охорони здоров'я Запорізької міської ради та відповідних структурних підрозділів виконавчої влади.

Викиди в атмосферу та забруднення атмосферного повітря

За даними Головного управління статистики у Запорізькій області в 2019 році за формою 2ТП-повітря звітувало 181 підприємство, як таке, що здійснювало викиди забруднюючих речовин (без вуглецю діоксиду) в атмосферне повітря від стаціонарних джерел.

Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами (без урахування вуглецю діоксиду) за 2019 рік склали 69,7 тис. тонн, що становить 97,7% до обсягів викидів за 2018 рік.

**Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря міста,
тис. т/рік**

Викиди	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Усього, у тому числі:	114,7	-	-	-	-
від стаціонарних джерел	83,3	70,2	69,9	71,3	69,7
від автотранспорту	31,4	-*	-*	-*	-*

* - з 2016 року органи статистики не розраховують викиди забруднюючих речовин та парникових газів у повітря від транспортних засобів.

Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста проводяться Запорізьким обласним центром з гідрометеорології та Державною установою «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України».

За даними досліджень ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України» у зоні житлової забудови під факелом викидів промислових підприємств у 2019 році виконано 1382 дослідження стану атмосферного повітря. Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин виявлено в 205 випадках, що складає 14,8% від загальної кількості проб (у 2018 році - 1191 проба, у т.ч. 211 (або 17,7%) - з перевищеннями). Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у 2019 році зафіксовано по пилу, фенолу, азоту діоксиду, сірковуглецю, сірководню та аміаку (одноразово від 1,1 до 2,9 ГДК).

Найбільше забруднення атмосфери в 2019 році визначалося у Вознесенівському (41,9% від загальної кількості перевищень), Заводському (39,5%), Шевченківському (8,8%), Дніпровському (7,8%) та Олександрівському

(2,0%) районах. У Хортицькому та Комунарському районах перевищення не реєструвалися.

За даними спостережень за якістю атмосферного повітря, які проводяться Запорізьким обласним центром з гідрометеорології на 5-ти стаціонарних постах у 2019 році середньомісячні концентрації по місту перевищували ГДК по двоокису азоту в 2,0 рази, по фенолу в 2,0 рази, по формальдегіду в 1,7 рази.

Середньомісячні концентрації пилу, оксиду вуглецю, оксиду азоту, двоокису сірки, хлористого водню, фтористого водню не перевищували ГДК.

У 2019 році в порівнянні з 2018 роком, забруднення повітря формальдегідом дещо збільшилося, а по іншим забруднюючим речовинам залишилося на тому ж рівні.

Водні ресурси

Місто Запоріжжя розташовано на р. Дніпро. Від міста до гирла 331 км, довжина річки в межах міста складає 24,2 км. Русло р. Дніпро в районі міста зарегульовано Дніпровським та Каховським водосховищами. Гідрографічна мережа Запоріжжя, окрім р.Дніпро, складається з малих річок: Мокра Московка, Суха Московка, Верхня, Середня та Нижня Хортиця, великої кількості струмків і балок. Довжина малих річок у межах міста складає 26 км, струмків - 11,5 км, балок із водотоками - 22,3 км. Річка Дніпро є джерелом водопостачання промислових об'єктів міста, джерелом енергії, транспортною артерією та цінним рекреаційним ресурсом, а також повністю задовольняє господарсько-питні потреби міста.

Протягом останніх років забір води по місту складає 185-203 млн.м³/рік. Загальний скид поверхневий вод за останні 5 років зменшився з 130,0 млн. м³/рік до 108,7 млн. м³/рік.

За даними ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України» в 2019 році відібрано 238 проб води р. Дніпро на санітарно-хімічні показники, у тому числі на водозаборах (в 2018 році - 217 проб), зареєстровано 94 проби (39,5%), які не відповідають гігієнічним нормативам (у 2018 – 63%).

Для проведення досліджень за санітарно-мікробіологічними показниками в 2019 році відібрано 241 пробу води р.Дніпро, відхилення зареєстровані в 58 пробах, що складає 24,1% (у 2018 році - 16,5%).

Забір та використання свіжої води по м.Запоріжжю, млн.м³/рік

	2015	2016	2017	2018	2019
Забір води	202,9	197,6	190,2	196,7	184,9
Використання свіжої води	164,3	160,3	157,0	160,7	150,5

Скид зворотних вод по м. Запоріжжю, млн. м³/рік

	2015	2016	2017	2018	2019
Усього	130,0	121,5	119,9	120,6	108,7
Нормативно очищені	45,83	43,28	43,87	44,07	92,4
Забруднені без очистки	0,083	0,028	0,016	0,009	0,003
Недостатньо очищені	60,12	55,04	52,41	54,59	0,650
Нормативно чисті без очистки	24,00	23,12	23,65	21,80	15,51

Скид забруднюючих речовин у водні об'єкти м. Запоріжжя, тис. т/рік

2015	2016	2017	2018	2019
28,006	23,551	22,496	24,032	22,028

Основними водокористувачами в м. Запоріжжі є ПАТ «Запоріжсталь» та КП «Водоканал». Обсяги використання води та скидів цих підприємств складають більше 95% від загальних показників по місту. Так, у 2019 році ПАТ «Запоріжсталь» було забрано 91,11 млн.м³ води, скинуто 54,12 млн.м³ зворотних вод, КП «Водоканал» - забрано 88,78 млн.м³ води, скинуто - 49,60 млн.м³ зворотних вод.

Враховуючи обмеженість ресурсів підземних вод та нерівномірність їх розподілу по території міста, роль р. Дніпро для господарсько-питного водопостачання населення в перспективі буде зростати, тому на перший план виходить проблема забезпечення відповідних якісних показників води головної водної артерії області, тобто попередження забруднення неочищеними і недостатньо очищеними стічними водами.

За даними ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України» для проведення досліджень по санітарно-гігієнічному моніторингу об'єктів зовнішнього середовища визначено 34 контрольних точки відбору проб питної води на об'єктах централізованого водопостачання та водорозподільчої мережі, які повністю дають можливість оцінити технічний стан та провести аналіз якості води, що подається населенню.

За 2019 рік відібрано 402 проби на санітарно-мікробіологічні (у 2018 році - 432 проби) та 402 - санітарно-хімічні (у 2018 - 445). У 2019 році за бактеріологічними показниками перевищень не зареєстровано, за санітарно-хімічними показниками - 2,5% (в 2018 році санітарно-мікробіологічні показники - 0,2%, санітарно-хімічні - 6,7%).

Невід'ємною частиною моніторингу якості питної води є відомчий лабораторний контроль. У 2019 році виробничою лабораторією КП «Водоканал» відібрано 2398 проб для проведення санітарно-хімічних та мікробіологічних досліджень (2018 - 2465). У 6 пробах питної води зареєстровано відхилення за мікробіологічними показниками (0,3%), які виявлені в період ліквідації аварійної ситуації. У 2018 відхилення відмічено в 21 пробі питної води, що склало 0,9%.

Стан фауни, флори, біорізноманіття

У цілому видовий склад рослин м.Запоріжжя формується за рахунок природних видів вищих судинних рослин, які зберегли своє існування на урбанізованих територіях, та завезених видів.

Дерева представлені в основному кленами, дубами, в'язами, каштанами, горобинами, тополями, акаціями, липою, гледичією та іншими.

На не окультурених ділянках часто зустрічаються спориш, суріпка, кульбаба, жовтеці, грицики тощо. У флорі представлені лікарські рослини - кропива, пижма, деревій, звіробій, чистотіл та карантинні види.

Серед вищої водної рослинності у водоймах різного типу домінує очерет.

Фауна безхребетних тварин міста формується за рахунок фауни природних степових та лісових біогеоценозів і в них зустрічаються види, які пристосовані до урбанізованих територій (їх налічується понад 4 тисячі видів). Так, на озеленених ділянках м Запоріжжя часто зустрічаються клопи, коники, бабки, цвіркуни, жуки, метелики, бджоли, джмелі, тощо.

У фауні м.Запоріжжя реєструється 6 видів земноводних та 9 видів плазунів. Найчастіше можна зустріти ропух, жаб, ящірок, черепах, вужів.

Фауна птахів включає види осідлих та перельотних. Найчастіше можна побачити горобців, граків, шпаків, ластівок, солов'їв, чорних дроздів, коноплянок, лебедів-шипунів, крякав, сизих голубів, сірих мухоловок тощо. Фауна хребетних представлена 34 видами. У місті, звичайно, переважають домашні собаки та коти.

Відповідно до внесених змін до генерального плану м.Запоріжжя (коригування) площа зелених насаджень загального користування складає 617 га (1,9% від загальної площі міста). Нормативне забезпечення в зелених насадженнях, з урахуванням зелених насаджень житлових районів, приймається відповідно до ДБН 360-92** із розрахунку 21,85 м² на 1 люд. Потреба в зелених насадженнях загального користування на етап 15-20 років становитиме 1670,0 га, необхідне додаткове розміщення 1053,0 га насаджень.

На цей час у місті налічується 22 парки із загальною площею близько 296,3 га, та 75 скверів, із загальною площею близько 196,0 га. Загалом, площа всіх зелених насаджень складає 617 га (без о.Хортиця).

Серед основних містобудівних причин, які негативно впливають на стан озеленення територій, слід зазначити такі:

- черезсмужжя розташування промислових комунально-складських і сельбищних районів, природоохоронних і рекреаційних територій, яке історично склалося;
- неупорядковане розростання підприємств в попередній період розвитку промислового комплексу;
- наявність потужної транспортної мережі та швидке зростання кількості автомобільного індивідуального транспорту;
- зменшення ділянок зелених насаджень.

Відповідно до змін, внесених до генерального плану м.Запоріжжя (коригування) передбачено розвиток ландшафтно-рекреаційної зони.

Одночасно із зеленими насадженнями загального користування передбачаються зелені насадження спеціального призначення, що формуються в межах:

- санітарно-захисних зон від промислових підприємств (під час поступового проектування санітарно-захисних зон необхідно передбачити їх нормативне озеленення);
- прибережних захисних смуг вздовж річок і водойм (при виконанні проєктів очищення річок необхідно передбачувати їх нормативне озеленення);
- зелених насаджень вздовж вулиць (при проектуванні намічених генеральним планом магістралей безперервного і регульованого руху шириною в червоних лініях 45-60 м, необхідно передбачити їх озеленення або, як мінімум, дворядну посадку дерев з обох сторін від проїжджої частини).

В умовах інтенсивного господарського впливу на природні ландшафти, природоохоронні території є своєрідними природними оазами, які характеризуються великою різноманітністю. Важливу роль у збереженні біорізноманіття міста відіграє р.Дніпро з його затоками, притоками, островами.

Під впливом зростаючого тиску міста на осередки живих організмів відбувається деградація, як окремих видів, так і цілих біогеоценозів. У парках міста гніздиться низка диких видів птахів. Різновидність видового складу та значна кількість комахоїдних птахів є основним чинником у боротьбі зі шкідниками зелених насаджень.

Стан ґрунтів

Ґрунт є невід'ємною складовою довкілля, але його функції значно різняться від функціонального призначення земель. Нажаль, задекларовані в Земельному кодексі України нормативи міського стану ґрунтів опрацьовано лише для земель сільськогосподарського призначення.

До найпоширеніших ризиків деградації ґрунтів у міському середовищі, окрім механічного зняття верхнього родючого шару або його екранування, слід віднести процеси техногенного і селітебного забруднення, засмічення, засолення, переущільнення та біологічної деградації, спричинені як вище переліченими явищами, так і накопиченням шкідливої та патогенної мікрофлори. Забруднений ґрунтовий покрив поступово перетворюється на джерело надходження токсикантів до суміжних середовищ і природних вод, рослин, повітря.

На природне відтворення ґрунтів значною мірою впливає «запечаткування» ґрунтів, тобто скорочення відкритих ділянок ґрунтового покриву, особливо в центральних районах міста.

Одним з вагомих джерел аеротехногенного забруднення ґрунтів є автотранспорт. Його вклад в емісію забруднювачів у м.Запоріжжі складає від 40 до 60 відсотків. Внаслідок збільшення кількості автотранспорту та розвитку мережі автостоянок та АЗС, у міських ґрунтах зріс вміст нафтопродуктів та бенз(а)пірена.

Найбільшу небезпеку для навколишнього природного середовища становить забруднення ґрунтів важкими металами, засолення, ущільнення.

У структурі міста значні площі займають ґрунти з незадовільними властивостями (деградовані та інші малородючі ґрунти).

Розбудова схилівих земель негативно позначилася на стійкості агроландшафтів та зумовила значне техногенне навантаження на екосферу.

З метою моніторингу за забрудненням ґрунту міста відокремленим підрозділом «Запорізький міський відділ Державної установи «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України», визначено 42 точки - на межі санітарно-захисної зони промислових підприємств, транспортних магістралей, парках, скверах, території житлової забудови, в тому числі і піску на громадських пляжах. Лабораторні дослідження проводилися на санітарно-хімічні (солі важких металів) та санітарно-мікробіологічні показники.

На санітарно-мікробіологічні дослідження відібрано 99 проб ґрунту, зареєстровано 15 проб (15,1%), які не відповідають нормативам, відхилення зареєстровані на громадських пляжах та на території дитячих дошкільних та навчальних закладах (у 2018 році - 10,2%).

Моніторингові дослідження ґрунту на вміст солей важких металів проведено для 56 проб, відхилень як і в попередні роки не виявлено.

Кліматичні фактори

Місто Запоріжжя розташовано в північній частині Запорізької області, в степовій зоні на півдні України, клімат - степовий атлантико-континентальний. Річка Дніпро розділяє місто на дві частини: правобережну та лівобережну.

Характер атмосферної циркуляції визначається частою зміною циклонів та антициклонів. Циклони приходять протягом року із заходу, північного та південного заходу та з півдня. Вони приносять з собою морські повітряні маси з Атлантики і Арктики. Вторгнення арктичних повітряних мас обумовлюють різкі похолодання. Морозна погода взимку є наслідком впливу Сибірського антициклоні, а засухи в літній період виникають під дією Азорського антициклоні.

Зима починається наприкінці листопада-на початку грудня. Вона помірно-холодна, малосніжна, переважає нестійка погода з чисельними відлигами, після яких відбуваються різкі похолодання. Весна зазвичай настає в першій декаді березня. Характерною особливістю весни є інтенсивне наростання тепла, завдяки цьому весняні процеси розвиваються швидко і весна зазвичай буває короткою. Літо переважно спекотне та сухе. В окремі періоди переміщення холодніших повітряних мас супроводжується активною грозовою діяльністю, виникають небезпечні метеорологічні явища: сильні зливи, шквали, град. Осінь зазвичай настає в третій декаді вересня. Для осені характерне повернення тепла на загальному фоні зниження температури та початок заморозків.

Середньорічна температура повітря +9,4°C. Середня температура повітря найтеплішого місяця (липня) +22,0°, а найбільш холодного (січня) - 4,2° морозу. Абсолютний максимум температури повітря зареєстровано 11 серпня 2010 року коли повітря прогрілося до +40,0°. Абсолютний мінімум - 31,8° морозу, зареєстрований 10 січня 1940 року.

Тривалість безморозного періоду в середньому 200 днів. Перші морози бувають у другій половині жовтня. Закінчуються морози наприкінці квітня.

Середньорічна швидкість вітру 3 м/с. Переважають вітри північного напрямку. Максимальна швидкість вітру в 1969 році досягала 40 м/с.

Річна кількість опадів в середньому 510мм. Випадіння опадів взагалі відрізняється нерівномірністю і значними коливаннями їх кількості, що приводить до нерівномірного зволоження в різні роки. Упродовж року опади, також випадають нерівномірно, за рахунок сильних злив більше їх у теплий період року. Середньорічна відносна вологість повітря становить 73%.

Поводження з відходами

На цей час у м.Запоріжжі відходи розміщуються на наступних полігонах: полігон твердих побутових відходів № 1 (далі - ТПВ №1), загальною площею - 47,0707 га, накопичувач-випарювач ПАТ «Мотор Січ» (1,55 га), полігон ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» (2,5 га), полігон промислових відходів у б.Середня (221 га). На території б.Середня розташовані ділянки наступних підприємств-користувачів: ПАТ «Запоріжсталь» (3 ділянки загальною площею 112,8 га), ПрАТ «Запоріжжкокс» (45,8 га), ПрАТ «Дніпроспецсталь» (2 ділянки загальною площею 40,69 га), АТ «Запорізький завод феросплавів» (15,5 га), ТОВ

«Технопромекспорт» (6,0 га). Також, на території міста знаходиться відстійник-шламонакопичувач б.Капустянка (площа 148,46 га), який входить до комплексу позамайданчикowego шламовидалення ПАТ «Запоріжсталь».

Однією з основних особливостей індустріального комплексу м.Запоріжжя є масштабність ресурсовикористання та енергетично-сировинної спеціалізації економіки регіону що сприяє значному утворенню і накопиченню відходів виробництва і споживання. Не зважаючи на те, що певна частина відходів у процесі виробництва переробляється і використовується в якості вторинних ресурсів, переважна їх кількість нагромаджується на полігонах та у шламонакопичувачах.

У результаті виконання промисловими підприємствами природоохоронних заходів на полігонах промислових відходів звільнилася частина території від відходів, зменшилася кількість відходів за рахунок їх утилізації або повернення у виробничий процес.

Однак, кількість відходів виробництва, що розміщуються на полігонах, залишається значною. З метою вирішення цієї проблеми на підприємствах продовжується впровадження заходів зі зменшення кількості утворення, розміщення та збільшення кількості повторного використання відходів.

Власниками полігонів щокварталу проводяться дослідження поверхневих, ґрунтових підземних вод та ґрунтів.

Промисловими підприємствами міста природоохоронні заходи здійснюються за рахунок власних коштів.

Для удосконалення роботи в сфері поводження з ТПВ в місті шляхом об'єднання Запорізького комунального автотранспортного підприємства 082801 «Комунсантрансекологія» та німецької фірми «REMONDIS» у 2008 році створено спільне українсько-німецьке підприємство «Ремондіс Запоріжжя» (нині правонаступник - ТОВ «ВЕЛЬТУМ-Запоріжжя»).

З метою приведення міста до належного санітарного стану підприємством придбано та встановлено на території міста контейнери для роздільного збирання ТПВ та для остаточних відходів. У 2009 році на полігоні ТПВ №1 введено в експлуатацію лінію з сортування ТПВ, для сортування вторинної сировини з контейнерів під ресурсоцінні матеріали. Потужність лінії складає 100 тис. тонн на рік.

На цей час вивіз та розміщення твердих побутових відходів здійснюється на єдиному діючому полігоні ТПВ №1, який розташовано поблизу селища Леваневського. Полігон ТПВ № 1 експлуатується з 1952 року.

Станом на 01.01.2020 на полігоні ТПВ №1 накопичено близько 16 517,8 тис. тонн відходів. За даними ТОВ «ВЕЛЬТУМ-Запоріжжя» на полігоні ТПВ № 1 за 2019 рік розміщено близько 241,1 тис. тонн відходів.

Проблемою є відсутність потужностей для безпечного розміщення ТПВ у правобережній частині міста. Полігон ТПВ №2, який обслуговував правобережну частину міста, закрито в лютому 2007 року, оскільки вичерпав свої можливості.

Для будівництва полігону ТПВ № 3 на території Сонячної сільської ради Запорізького району Запорізької області відведено земельну ділянку площею

27 га та отримано Державний акт на право постійного користування земельною ділянкою. Роботи з будівництва полігону ТПВ №3 тривають.

Здоров'я населення

Соціально-демографічна ситуація формується залежно від розвитку процесів відтворення населення та міграційних процесів. У м.Запоріжжі триває багаторічна тенденція скорочення чисельності населення, основним чинником якої є природне скорочення. Так, упродовж 2015-2019 років чисельність наявного населення зменшилася майже на 25,0 тис.осіб та станом на 01.01.2020 становила 731,9 тис.осіб проти 756,9 тис.осіб на 01.01.2016.

Показники народжуваності, також мають тенденцію до зниження, а саме: 6,2 випадки на 1000 жителів у 2019 році, проти 8,8 - у 2015 році.

Смертність значно перевищує народжуваність, її показник у 2015-2019 роках становить близько 15 випадків на 1000 наявного населення.

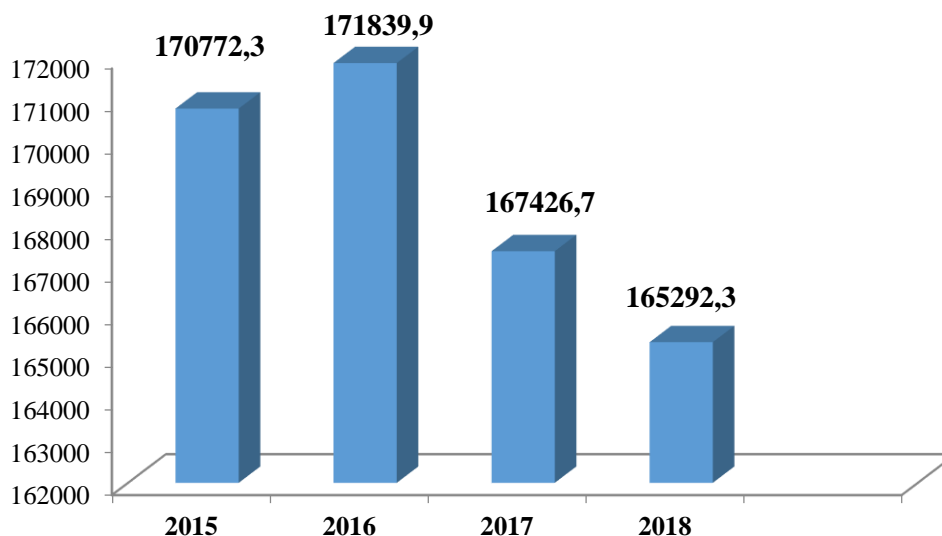
Показники загальної смертності та народження серед населення м. Запоріжжя (на 1000 середньо-наявного населення)

роки	народжуваність	смертність	природний рух
2015	8,8	14,5	-5,7
2016	8,3	15,0	-6,7
2017	7,7	14,8	-7,1
2018	6,7	14,9	-8,2
2019	6,2	14,9	-8,7

Упродовж 2015-2019 років природний рух населення становив: у 2015 році - (-5,7); 2016 - (-6,7); 2017 - (-7,1); 2018 - (-8,2); 2019 – (-8,7).

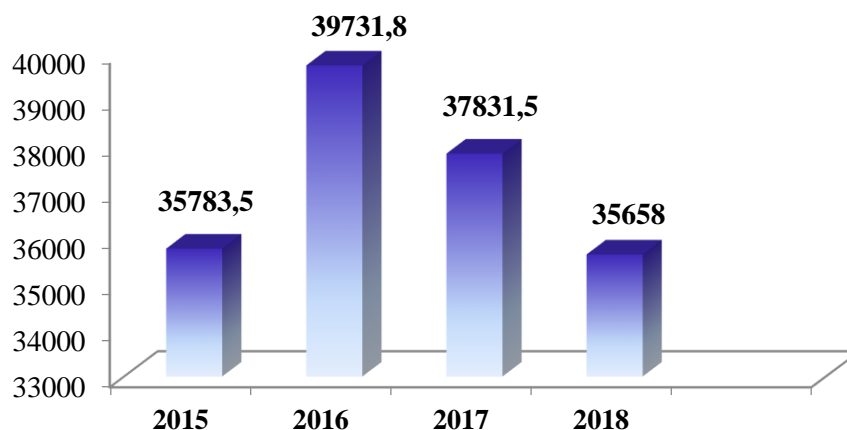
Показник загальної захворюваності (на усі хвороби) по м.Запоріжжю за останні 4 роки має тенденцію до зниження та становив у 2018 році 165,3 тис. проти 170,8 тис. - у 2015 році.

Динаміка загальної захворюваності населення м. Запоріжжя за 2015 – 2018 роки (на 100 тисяч всього населення)

Загальна захворюваність на хвороби органів дихання, починаючи з 2017 року зменшується, а саме: 35,6 тис. на 100 тис. населення в 2018 році проти 37,8 тис. - у 2017.

Загальна захворюваність на хвороби органів дихання серед населення м. Запоріжжя за 2015- 2018 роки (на 100 тис. населення)

Загальна захворюваність (поширеність) населення м. Запоріжжя за 2015- 2019 роки (в абсолютних числах та на 100 тис. всього населення)

Найменування	2015		2016		2017		2018		2019	
	абс. числа	на 100 тис.	абс. числа	на 100 тис.	абс. числа	на 100 тис.	абс. числа	на 100 тис.	абс. числа	на 100 тис.
Загальна захворюваність (на усі хвороби)	1294553	170772,3	1293939	171839,9	1250257	167426,7	1225636	165292,3	-*	-*
Загальна захворюваність на хвороби органів дихання, з них:	271259	35783,5	299177	39731,8	282506	37831,5	264403	35658,0	-*	-*
хронічний бронхіт	8715	1149,6	8253	1096,0	8239	1103,3	7703	1038,0	-*	-*
бронхіальна астма	6011	792,9	5809	771,5	5947	796,4	6188	834,5	-*	-*
Загальна захворюваність на хвороби системи кровообігу	450626	59444,9	444789	59069,6	439996	58921,5	435900	58786,5	-*	-*
Загальна захворюваність на туберкульоз легень	634	83,6	644	85,5	585	78,3	550	74,2	483	65,7
Загальна захворюваність на новоутворення,	33110	4367,7	33733	4479,9	33918	4542,1	34580	3845,7	-*	-*
в т.ч. захворюваність на злоякісні новоутворення	3054	402,9	3172	421,3	3036	406,6	3125	421,4	2858	389,0

* дані відсутні так як у відповідності до наказу МОЗ України від 26.01.2018 № 157 «Про внесення змін до деяких наказів МОЗ України» скасовано статистичну форму №25-2/о «Галон реєстрації заключних (уточнених) діагнозів», на підставі якої формувалася звіт по захворюваності.

3. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Програми

З метою визначення найгостріших екологічних проблем та реальних можливих шляхів їх вирішення на рівні місцевої влади проведено SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті Запоріжжі:

Сильні сторони	Слабкі сторони
Економічний і фінансовий центр Запорізької області, значна концентрація фінансових ресурсів	Зосередженість промислових підприємств у центрі міста
Високий потенціал енергозбереження	Забруднення повітряного басейну
Наявність плану дій сталого енергетичного розвитку м.Запоріжжя	Скид неочищених стічних вод у водні об'єкти
Взаємодія бізнесу та влади	Забруднення та засмічення малих річок
Наявність Програми комплексного озеленення міста	Відсутність стаціонарних постів екологічного контролю автотранспортних засобів
Розвинута транспортна інфраструктура	Недотримання режиму прибережних захисних смуг
Розвинута інфраструктура енерго-, газо-, водо-, теплопостачання	Велика кількість накопичених промислових відходів
Розгалужена мережа водопровідноканалізаційного господарства міста	Відсутність переробки твердих побутових відходів
Високий рівень кваліфікації працівників	Наявність лише одного полігону для розміщення ТПВ
Наявність навчальної бази для підвищення кваліфікації працівників	Недостатній рівень розвитку електротранспорту
Наявність Плану дій з адаптації до наслідків зміни клімату міста Запоріжжя	
Високий рівень активності екологічної громадськості	
Можливості	Загрози
Значний кліматичний та технологічний потенціал для впровадження сонячної енергетики	Зростання алергічних захворювань
Подальший розвиток екологічного управління	Близькість до зони проведення бойових дій
Високий потенціал економії енергоресурсів у секторі споживачів	

Місто Запоріжжя є одним з найбільших промислових центрів України, в якому сконцентровано потужні підприємства чорної та кольорової металургії, машинобудування, енергетики, хімічної та будівельної промисловості. Високий рівень розвитку промисловості призводить до значного техногенного навантаження на довкілля міста, що спричиняє забруднення повітря та водного

басейна, земельних ресурсів, негативно впливає на здоров'я населення, флору та фауну. Ускладнює екологічну ситуацію в місті близькість великих промислових підприємств до житлових забудов.

Аналіз стану довкілля в місті за останні 5 років виявив тенденції щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скорочення забору води та зменшення скидів зворотних вод, скорочення обсягів утворення відходів і незначне збільшення обсягів утилізації відходів.

Цілі Програми узгоджуються з екологічними цілями, визначеними в Стратегії розвитку міста Запоріжжя на період до 2028 року.

Основні заходи, передбачені в Програмі, які спрямовані на зменшення екологічних проблем у місті:

- зменшення впливу відходів на довкілля;
- упорядкування існуючого водовідведення, покращення стану каналізаційних мереж та споруд на них;
- підтримання сприятливого гідрологічного стану річок, попередження підтоплення території міста;
- охорона та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття;
- підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.

У межах Запоріжжя розташовано 13 територій та об'єктів природнозаповідного фонду загальною площею 1436,6 га, з них 1 загальнодержавного значення (загальногеологічний заказник «Дніпровські пороги») та 12 місцевого значення. Відсоток заповідності міста становить 4,3%.

У Програмі відсутні завдання та заходи, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природнозаповідного фонду.

4. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення від реалізації Програми

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік визначено відповідно до контрольного переліку, наведеного в наступній таблиці.

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1.Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		*		+
2.Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		*		+
3. Погіршення якості атмосферного повітря		*		+
4. Появу джерел неприємних запахів		*		
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			*	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		*		+

7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними			*	
8.Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти			*	
9.Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			*	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод		*		+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			*	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			*	
13.Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			*	
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод			*	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			*	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів				
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів		*		+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		*		
19. Збільшення кількості відходів I- III класу небезпеки?			*	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			*	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів			*	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			*	
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			*	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			*	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			*	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			*	
27. Виникнення конфліктів між ухваленнями цілями Програми та цілями місцевих громад			*	
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			*	
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			*	
30. Порушення або деградація середовищ існування диких видів тварин			*	

Рекреаційні зони та культурна спадщина				
31. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей		*		+
32. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			*	
33. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			*	
Населення та інфраструктура				
34. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території				
35. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі				
36. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків		*		+
37. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень		*		
38. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги			*	
39. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			*	
Екологічне управління та моніторинг			*	
40. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			*	
41. Погіршення екологічного моніторингу			*	
42. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			*	
43. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			*	
Інше				
44. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			*	
45. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			*	
46. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			*	
47. Суттєве порушення якості природного середовища			*	
48. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			*	
49. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			*	

Висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми.
Атмосферне повітря. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів у атмосферне повітря. Навпаки однією із цілей реалізації Розділу 1.1. «Промисловість та інвестиційний

розвиток» є модернізація виробництв з метою зменшення шкідливих викидів в атмосферу.

Реалізація розділу 1.5. «Розвиток туристичної галузі» ймовірно може призвести до збільшення викидів забруднюючих речовин через використання транспортних засобів під час туристичних подорожей та перевезень. Для туристичних перевезень характерними є часті зупинки з метою огляду об'єктів екскурсії, а також рух на невеликих швидкостях, що значно підвищує обсяги викидів.

Програма передбачає реалізацію завдань, спрямованих на зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел. Зокрема, у розділі 2.3. «Розвиток транспортної інфраструктури» передбачається закупівля електробусів для заміни дизельних автобусів ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс», що дозволить зменшити кількість викидів та поліпшити якість атмосферного повітря.

Водні ресурси. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами скидів у поверхневі води.

Проте, в розділі 2.1. «Житлове господарство» передбачається реконструкція та будівництво мереж водопостачання та водовідведення міста із застосуванням енергозберігаючих технологій.

Розділом 4.1. «Охорона навколишнього природного середовища» передбачається реалізація завдань, спрямованих на поліпшення стану водних об'єктів, ліквідація негативних факторів впливу на навколишнє природне середовище.

Відходи. На цей час тверді побутові відходи розміщуються на єдиному діючому полігоні ТПВ №1. Реалізація розділів Програми Програми 1.5 «Розвиток туристичної галузі» та 3.3. «Культура» ймовірно може привезти до збільшення кількості побутових відходів внаслідок розвитку туризму, проведення культурних заходів (фестивалів, виставок, ярмарків, конференцій тощо).

Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або у характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Реалізація завдання - створення нових даних (реєстрів) з метою розвитку Муніципальної геоінформаційної системи містобудівного кадастру (розділу 4. «Територіальний розвиток міста та регулювання земельних відносин») ймовірно може привести до суттєвих змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель.

Біорізноманіття. Програмою не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природнозаповідного фонду (ПЗФ).

Покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація завдання розділу 2.1. «Житлове господарство» - подальше впорядкування та розвиток зелених насаджень та розділу 4.1. «Охорона навколишнього природного середовища» - охорона та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Реалізація Програми не має призводити до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини. Впровадження Програми матиме позитивний вплив на рекреаційні зони. Реалізація розділу 3.3. «Культура» передбачає збереження та модернізацію об'єктів культури; забезпечення культурних закладів професійними кадрами.

Населення та інфраструктура. Реалізація Програми ймовірно буде мати вплив на транспортну систему. Зокрема розділом 2.3. «Розвиток транспортної інфраструктури» передбачається розвиток громадського транспорту та подальша модернізація Міжнародного аеропорту Запоріжжя. Ці зміни можуть сприяти покращенню якості надання транспортних послуг. Виконання завдань, передбачених розділом 3.1. «Охорона здоров'я» та розділом 3.5. «Соціальний захист» ймовірно можуть призвести до покращення життя та стану здоров'я населення.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки. Натомість розділом 4.2. «Розвиток ресурсоощадної та енергоефективної системи життєзабезпечення міста» передбачено скорочення споживання паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами за рахунок здійснення комплексу заходів, у тому числі організаційних, за результатами аналізу енергоспоживання на базі інтернет-платформи енергомоніторингу; зменшення споживання теплової енергії на опалення будівель закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок проведення їх термомодернізації.

Передбачається подальший розвиток проекту «Громадський бюджет» задля залучення мешканців до прийняття рішень щодо розвитку міста, забезпечення діалогу між місцевою владою та громадськістю шляхом співпраці під час процесу формування бюджету та налагодження комунікації «влада-громадськість».

Реалізація Програми не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховано природоохоронні вимоги. Реалізація багатьох заходів Програми може призвести до покращення екологічної ситуації в місті. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які будуть незначними, але в сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення

Програму розроблено з врахуванням зобов'язань у сфері охорони довкілля та здоров'я населення, відповідно до Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Основні засади (стратегію)» державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Комплекс заходів екологічної спрямованості кореспондується із оперативними та стратегічними цілями Стратегії розвитку м.Запоріжжя до 2028 року.

Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми:

- здійснення комплексу взаємоузгоджених заходів, спрямованих на поліпшення екологічного стану міста, відновлення і розширення природного середовища;

- підвищення енергоефективності в сфері міської системи управління енергетичними ресурсами;

- посилення системи контролю за використанням енергоресурсів.

- підвищення комфортності життя мешканців міста за рахунок проведення комплексу робіт з утримання та ремонту житлового фонду, у тому числі робіт з енергозбереження;

- здійснення реконструкції та будівництва мереж тепло-, водозабезпечення і водовідведення міста із застосуванням енергозберігаючих технологій.

- збереження історико-культурної спадщини;

- підвищення рівня суспільної екологічної свідомості;

- реалізація заходів Програми комплексного озеленення м.Запоріжжя на 2019-2029 роки «Зелене місто».

З урахуванням вищенаведених заходів, передбачених в Програмі, можна зробити висновок, що вона відповідає цілям екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях і враховує більшість з них.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань у інших напрямках співробітництва, таких як зміна клімату, охорона озонного шару тощо, слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань Програми, яка є документом місцевого рівня.

6. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Проте, такі заходи - це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проєктів та в процесі надання екологічних дозволів.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Вторинні наслідки - вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки - нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДПТ призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

При дотриманні та виконанні запланованого комплексу взаємоузгоджених заходів, спрямованого на поліпшення екологічного стану міста можливість

виникнення кумулятивного впливу, який супроводжуються негативними екологічними наслідками та понаднормовими викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин, не очікується.

Синергічні наслідки - сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента відсутні.

Оскільки реалізація Програми відбуватиметься в короткостроковий період доцільно виділити такі наслідки:

Атмосферне повітря: не передбачається погіршення стану атмосферного повітря. Виконання заходів з енергозбереження, реконструкція мереж теплопостачання, закупівля електробусів, збільшення на маршрутах міста транспорту великої та середньої пасажиромісткості призведе до скорочення викидів в атмосферу.

Біорізноманіття: збільшення площі зелених насаджень у місті буде мати позитивний вплив на збереження біорізноманіття;

Відходи: Продовження робіт з будівництва полігону ТПВ №3, в подальшому дозволить вирішити проблему розміщення твердих побутових відходів.

Здоров'я населення: зміцнення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я та створення належних умов для надання первинної медико-санітарної допомоги сприятиме покращенню якості надання медичних послуг; збільшення площі зелених насаджень та зон відпочинку позитивно вплине на умови життя мешканців міста. Програма не передбачає появу нових ризиків на стан здоров'я або захворюваність населення.

7. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив

Програма економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік розроблена на короткостроковий період та є плановим документом реалізації Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 року.

Стратегія розвитку міста базується на принципі збалансованого розвитку, оскільки стратегічні напрями розвитку міста охоплюють економічну, екологічну і соціальну складові розвитку. Слід зазначити, що екологічний напрям «Місто здорового довкілля та ресурсозбереження», визначено пріоритетним стратегічним напрямком розвитку міста.

Відповідно й Програма економічного і соціального розвитку м.Запоріжжя на 2021 рік спрямована на дотримання високих екологічних стандартів.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що її реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину. Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку і не потребує розгляду альтернатив.

8. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля.

Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документу державного планування (Програми) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення непередбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Для оцінки повноти та якості реалізації програмних заходів здійснюватиметься моніторинг виконання Програми, що дасть змогу оперативно приймати необхідні управлінські рішення. Моніторинг базується на розгляді цільових показників для кожного сектору міського розвитку та аналізі досягнення запланованих результатів.

9. Резюме нетехнічного характеру

Головною метою Програми економічного і соціального розвитку міста Запоріжжя на 2021 рік є реалізація комплексної системи заходів, спрямованих на безпечні умови для економічного та інвестиційного розвитку міста, збереження робочих місць та добробут населення в умовах поширення коронавірусної хвороби (COVID-19).

Досягнення головної мети здійснюватиметься шляхом реалізації пріоритетних напрямків розвитку:

- створення умов для запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у місті;
- створення умов для високої якості життя;
- створення умов для підприємництва та креативної економіки;
- створення умов для зручної, безпечної та креативної урбаністики;

- створення умов для покращання довкілля та ресурсозбереження.

З метою досягнення результатів по кожному напрямку розроблено завдання та заходи для всіх секторів міського розвитку.

Під час розроблення СЕО спиралися на головні стратегічні документи, плани та програми, які діють на національному, регіональному та місцевому рівнях, їх положення та завдання враховувалися в процесі розроблення Програми та її стратегічної екологічної оцінки.

Для здійснення аналізу та оцінки поточного стану навколишнього середовища міста використано статистичні дані, та дані органів виконавчої влади, які реалізують державну політику в сфері охорони навколишнього природного середовища та в сфері охорони здоров'я.

Основні екологічні проблеми міста Запоріжжя це - забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту; забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства; поводження з твердими побутовими відходами.

Аналіз трендів стану довкілля м.Запоріжжя вказує на зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел, поступове скорочення обсягів споживання водних ресурсів, зменшення обсягів водовідведення та зменшення скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, зростання кількості накопичених відходів.

Основні зобов'язання в сфері охорони довкілля міста визначаються законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про стратегічну екологічну оцінку».

Основними антропогенними чинниками змін у місті є розвиток металургійної промисловості, машинобудування та енергетики, наявність потенційно небезпечних підприємств.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля вказує на те, що реалізація Програми позитивно вплине на стан багатьох складових довкілля. Отже, Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку і не потребує розгляду альтернатив.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма. Для оцінки повноти та якості реалізації програмних заходів, здійснюватиметься моніторинг виконання Програми, що дасть змогу оперативно приймати необхідні управлінські рішення. Моніторинг базується на розгляді цільових показників для кожного сектору міського розвитку та аналізі досягнення запланованих результатів.

Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування (Програми) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті в мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Програми проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації. Реалізація Програми за умови дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля.